

VI

ULUSLARARASI

**TÜRK DİLİ KURULTAYI
BİLDİRİLERİ**

20-25 Ekim 2008

Türk Dil Kurumu Yayınları

Türk Dil Kurumu Yayınları

Türk Dil Kurumu Yayınları: 100711

VI. ULUSLARARASI TÜRK DİLİ KURULTAYI BİLDİRİLERİ

Adana TURK - Adana TURK

AR DAŞMAN

VI. ULUSLARARASI TÜRK DİLİ KURULTAYI BİLDİRİLERİ

20-25 Ekim 2008

BİRİMİ

BİRİMİ

II. CİLT

BİRİMİ

BİRİMİ

BİRİMİ

BİRİMİ

BİRİMİ

BİRİMİ

BİRİMİ

BİRİMİ

Ankara, 2013

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
Türk Dil Kurumu Yayınları: 1067/II

VI. ULUSLARARASI TÜRK DİLİ KURULTAYI BİLDİRİLERİ

Metin Denetimi:

Süveyda Döndü YAMAN • Zehra YENEMUK

Abdullah DURKUN • Adem TERZİ

Ayda KONUKOĞLU • Belgin Tezcan AKSU

Betül YILMAZ • Beyza GÜLTEKİN

Burçak OKKALI • Canan Selvi KANOĞLU

Elif KARAKUŞ • Neclâ YALÇINER

Kapak ve Sayfa Tasarımı:

TDK - Dilek ŞERBETÇİ

Baskı:

Öncü Basımevi Ltd. Şti.

Zübeyde Hanım Mahallesi Kâzım Karabekir Caddesi

Ali Kabakçı İş Hanı 85/2, TR 06660 Ankara

Tel: +90 (312) 384 31 20

Belgegeçer: +90 (312) 384 31 19

Birinci Baskı: Ankara, 2013

Baskı Sayısı: 500 adet

ISBN: 978-975-16-2565-6 (2.c)

ISBN: 978-975-16-2563-2 (tk.)

Türk Dil Kurumu Yayınları

Remzi Oğuz Mahallesi Atatürk Bulvarı 217, TR-06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 457 52 00

Belgegeçer: +90 (312) 468 07 83

Genel Ağ: <http://tdk.org.tr>

©5846 sayılı Yasa'ya göre
eserin bütün yayın, çeviri ve alıntı hakları
Türk Dil Kurumuna aittir.

TÜRKİYEDEKİ GÜNLÜK GAZETELERDE KULLANILAN YABANCI KELİMELER ÜZERİNE

Marija DJINDJIC

Bu çalışma, günlük gazetelerde sıkça kullanılan, Türk dilindeki yabancı kelimelere yönelik yapılmıştır.¹ Son yıllardaki yabancı kelimeleri daha fazla kullanma eğilimi; kamu dilinde, aynı zamanda dil ideolojisi içinde tahlil edilebilecek bir dil bilimcilik ve sosyo-politik oluşumu temsil etmesinin yanısıra toplumsal, siyasal değişiklikleri takip eden bir dil modasının göstergesidir.

Son yirmi senedir, Türkiye siyasi çalışmalarıyla Avrupa Birliğine tam üye olmaya çalışıyor. Siyasi entegrasyonu, Türk vatandaşlarının çoğunun düşüncesine göre muhtemelen öz kültür ve geleneği olumsuz etkileyen günlük medya batı kültürünün etkisindedir. Türkçe konuşanlar iki gruba ayrılabilir: Bir grubu, Türk dilini yabancı kelimelerden koruyanlar, diğer grubu ise yabancı kelime kullanımının kaçınılmaz bir toplumsal ihtiyaç olduğunu düşünenler oluşturuyor. Toplumun modernizasyon özlemi; enformasyon terimleri (İngilizce kelimeler), ulusal hukuk terimleri (Fransızca kelimeler) kültür ile medya (müzik, film, eğlenceli TV programı vs.) terimlerinin sık kullanılması yoluyla sembolik bir şekilde dile yansıtılmış. Yabancı kelimeler; medyada, genel ağda, iş dilinde (profesyonel üslûbu ve argo), tüketici dünyasında iş yerlerinde, özellikle yeni açılan iş yerlerinde, mağaza isimlerinde, yaygın olan ürünleri tanıtmada ve elbette günlük konuşmada bulunmaktadır.

İngilizce gelişmekte olan ülkelerde ve aynı zamanda AB ile iktisadi, teknolojik ve kültürel entegrasyona doğru giden ülkelerde, insanlar arasında önemli iletişim aracı oluyor. Bu açıdan dil bilimsel ve iktisadi süreçler bağlantılıdır. Ve ideolojik renkle boyanmış bir şekilde İngilizce kullanımında dilin hangi vazifesinin üstün olduğu sorusu çıkar: İletişimsel fonksiyonu mu (İngilizce iletişimi kolay hâle getiren uluslararası bir dil), yoksa dilin sembolik bir fonksiyonu (küreselleşme sürecinde ana araç) olarak mı İngilizce?

Büyük dünya dillerinin, konuşanlarının mali, teknolojik, hukuki ve diğer iletişimsel faydalar gibi pragmatik sebepleri olsa bile, yabancı kelimelere karşı savunma mekanizmaları vardır. Türkçede de bu konuda *küreselleşme ve globalleşme* kelimeleri açıklayıcı örnek oluşturuyor. Bunlar aynı kavramı adlandırmak için

¹ Bu araştırma belgeleri Hürriyet ve Zaman gazetelerinden alınmıştır.

kullanılmaktadır. Ama *globalleşme* kelimesi yaygın bir şekilde kullanılmadı. Bu kavramı karşılamak üzere kendi kelimesini üreten seyrek diller arasında Türkçe de yer alıyor. Bunu da dildeki globalizasyonu, ferdin ve milletin milli kimliğini bozan ana etken olarak yorumlayan Türkçe konuşanların tutumu belirlemektedir.

Buna rağmen İngilizce, kelime ve sözlükler çapında çağdaş Türkçeyi çok etkiliyor. Günlük gazetelerde *chat*, *first lady*, *star*, *superstar*, *showroom*, *leasing*, *rating*, *life style*, *part-time*, *talk-show*, *top-ten*, *bye bye*, *online* ve buna benzer İngilizce kelimeler, orijinal hâliyle ve İngilizce karakterlerle yazılıyor, medyada ve genel ağda sıkça kullanılıyor (Kabadayı 2006: 298) ve bu şekilde özellikle kentsel ortamlarda günlük konuşmaya kolayca girmekte. İngilizce bilmeyen okuyucular için gazetelerde ne yazdığını anlamak herhâlde oldukça zor bir iştir. Aşağıya aldığımız iki örnek metinde bu türden kullanımın olduğu görülmektedir:

[2. Aleks] *First Lady Svetlana`dan eşine destek olmasını istedi.*²

*Son yıllarda büyük ilgi gören tek marka kupalarından biri olan "SEAT Cup Türkiye" ile yeni sezona ve motorsporlarına hızlı bir giriş yapan Doğuş Grubu, proje kapsamında düzenleyeceği aktivitelerle yeni bir life style oluşturmayı ve motor sporları heyecanını, hız tutkusunu geniş kitlelere ulaştırmayı, bu tutkuyu ateşlemeyi amaçlıyor.*³

Cümle içerisinde İngilizce karakterlerle yazılmış İngilizce kelime (isim veya sıfat) kullanmak, Türkçe karşılığı varken bunu sık sık yapmak çok enteresan bir hadisedir. Örnekler; *light erkek*⁴, tur. kılıbık; *stand-by görüşme*⁵, tur. yedek görüşme; *full doldurmak*, tam doldurmak; *repeat olmak*, tur. tekrarlamak; *check etmek*, tur. kontrol etmek; *start yapmak* ve *start vermek*, *start almak* tur. başlamak; *relax olmak*, rahatlamak.

Yabancı Kelimelere Karşılıklar adlı eserde *light* kelimesine karşılık önerilmemiştir. Bu arada basında ve halk tarafından kullanıp sözlük ilkelerine göre örnek oluşturduğu için Türkçe Sözlük'e alındı. *Light* diye aradığımızda karşılığında -bakınız *yeğni* diye yazıyor ve anlamını *yeğni* sözünde verilmektedir. *Yeğni* sözünün iki anlam bileşeni vardır: **1.** Ağır olmayan hafif. **2.** mecaz Ciddi olmayan.

Aşağıda ki iki örnek cümlede *light* kelimesinin iki anlamının olduğu görülmektedir:

² <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=686580&keyfield=6669727374206C616479>

³ <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=51753&keyfield=6C696665207374796C65>

⁴ Dizim *light erkek*; ilk defa *Çocuklar duymasın* adlı TV dizisinde kullanılmış olup artık hiç kullanılmayan *kılıbık* kelimesini hemen hemen unutturmuştur. İngilizcede sıfat *light*, kişinin adlandırması için kullanılmıyor.

⁵ Gazetelerde bu dizim resmi görüşmeler için kullanılmaktadır. Günlük konuşmada ise uzun olmayan görüşmeler için kullanılmaktadır. İngilizcede *stand-by*'in da Türkçedeki gibi aynı anlamı yok.

Birkaç yıl öncesine kadar sadece bisküviyle sınırlı olan light gıda ürünleri pazarı her geçen gün büyüyor.⁶ Aylardır çocuk yapma çalışmalarıyla bunalan 'Light Erkek Selami' nihayet muradına eriyor.⁷

Topluma ayak uydurduğu için bütün dillerin değişimi dil biliminde aksiyon olarak düşünülür. Bu değişimin sonuçlarından biri; yeni kelimelerin türetimi, yeni tür telaffuz, gramer matrisleri, kodları, bölge ve sosyal çeşitlilik ve aynı zamanda eski ifadelerin kaybolmasıdır. Her dilde aynı zamanda eski ve yeni şekillere rastlanır ve bunların dağılımı toplumda yaş, cinsiyet, belirli toplumsal katmanlar ve mesleklere ait olmak üzere çeşitli faktörlere bağlıdır.⁸

Yabancı kelimeler, dil bilimsel ve ekstra dil bilimsel sebepler, siyasi trendler, enformasyon-teknoloji prestij, moda gibi etkilere erişmek sebebiyle alınmaktadır. Bu anlamda, yabancı kelimeleri üslup ve kullanma değerleri, eskilik ve moda gibi birkaç kategoriye ayırabiliriz.

Türkçe karşılığı olan alıntılar gazete metinlerinde tekdüzeliğe karşı, okuyucuları etkilemek, gazeteyi halka sevdirmek ve satışları artırmak için kullanılmaktadır. Bunun gibi örnekler günden güne artıyor. Günlük bir gazeteye bakınca *skandal=zezalet; diyalog=görüşme, müzakere; baz=temel; agresif=saldırgan; segment=bölüm mania=tutku, merak, düşkünlük* gibi örnekler hemen fark ediliyor.

Çoğu durumda gazeteciler Türkçede tam bir karşılığı olmadığından bazı kavramlar için yabancı kelime kullanıyorlar. Örneğin *sponsor, tur. destekleyici; trend, tur. eğilim, klip, tur. görüntüleme, first lady, tur. başhanımefendi, brifing, tur. bilgilendirme* vs.

Aynı zamanda Türkçede alıntı kelimelerin sayısı fazladır ve bugün *demokrasi, elektrik, kültür, organizasyon, kuaför, staj, plan, polis, telgraf, ataşe, ideal, koordinasyon, rol, sinyal, enflasyon, ajans, motif, karikatür* gibi kelimeleri Türkçe konuşanlar yabancı bir dilden geçmiş kelimeler olarak görmemektedirler.

Günlük gazetelerde, Fransızcadan alınan *absürd, agresif, departman, dezavantaj, efekt, efor, konsept, promosyon, segment, stabilizasyon, vizyon* gibi yeni kelimelere de rastlıyoruz. Bu kelimeler önceden alınan Fransızca kelimeler gibi Türkçeye uygun şekilde yazılmıştır. Hâlbuki, bu yeni kelimelerin Türkçeye Fransızcadan değil, İngilizceden geçmesi çok dikkat çekicidir.

19. yüzyılın ikinci yarısından sonra Batı'ya açılımlarla Türkçe Fransızcanın etkisine girmiştir. Tanzimat'tan sonrada Fransa ile olan kültürel ilişkilerin artmasıyla o zamanlarda çok çabuk modernleşmeye ve Avrupa'ya yakınlaşmaya başlayan Türkiye'den Fransa'nın kültür sömürgesi olarak bahsedilmektedir. Fransızca kelimelerin dolaylı veya dolaysız olarak Türkçeye girmesi 19. yüzyılın ikinci

⁶ <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=61386&keyfield=6C696768742065726B656B>

⁷ <http://arsiv.zaman.com.tr/2003/01/17/televizyon/h6.htm>

⁸ Bu konu hakkında bk. Crystal 2000.

yarısından itibaren Türkiye ile Fransa arasındaki sosyal-siyasi ve kültürel ilişkileri göstermesi açısından dikkat çekicidir. Zamanla Fransız etkisi siyasi konuda zayıfladığı hâlde, dil alanında Fransızcanın etkisi devam etmiştir. Türkçede batı kökenli yabancı sözcüklerin %70'inden fazlasının Fransızcadan geçen kelimeler olduğu görülür (Korkmaz 2003: 124). İngilizce aracılığıyla geçen Fransızca alıntılarının durumu Türkçedeki alıntılarının tarihiyle ama aynı zamanda Türkçedeki Fransızca kelime şekillerinin daha iyi uyumu ve benimsenen dönüşümleriyle açıklanabilir (Djindjic 1970:45). Fransızca kelimelerin şekilleri Türkçeye İngilizce aracılığıyla geçen bazı terimlerin alınması ve benimsenmesi daha uygun göstermişlerdi. İngilizceden alınan terimler Fransızca şeklini ve Latin kökünü arayarak Türkçede son şekillerini aşağıdaki örneklerin gösterdiği gibi aldılar:

Vizyon < İng. vision < Fr. vision < Lat. visio, ionis

Provizyon < İng. provision < Fr. provision < Lat. provisio, ionis

Produksiyon < İng. production < Fr. production < Lat. productio, ionis

Opsiyon < İng. option < Fr. option < Lat. optio, ionis

Depresyon < İng. depression < Fr. depression < Lat. depressio, ionis

Segment < İng. segment < Fr. segment < Lat. segmentum, i

Konsept < İng. concept < Fr. concept < Lat. conceptum, i

Stabilizasyon < İng. stabilization < Fr. stabilization < Lat. stabilis

Türkiyede dil bilimcilerin çoğu Türkçedeki yabancı kelimeler konusunda çok sert bir tavır sergilemekte ve Türkçenin korunmasını savunmaktadırlar. Onlar Türkçenin Türk milletinin kimliğinin unsuru olduğunu söyleyerek tavır almaktadırlar. Atatürk'ün deyişiyle "Kutsal bir hazine" sayılan dil korunmalıdır. Türk Dil Kurumunda toplanan dil bilimciler 15 sene önce *Yabancı Kelimelere Karşılık Bulma Komisyonu* oluşturmuşlardır. İki yıllık çalışmanın sonucu olarak içinde 568 yabancı kelimeye teklif edilen *Yabancı Kelimelere Karşılıklar* kitabı yayımlanmıştır. Türkçede eskiden beri kullanılmakta olan yabancı kelimelere değil, son 20 yılda dile girmiş olan yabancı kelimelere karşılıklar önerilmiştir. Bunlar, henüz küçük kentsel kitlelere ve halk kitlelerine yayılmamış, halk kültürünün malı olmamış ama aynı zamanda büyük şehirlerde günlük dilde insanlar, gazeteler ve siyasetçiler tarafından sıkça kullanılan kelimelerdir. Türkçenin yabancı kelimelerin istilasından korunmasının ve geliştirilmesinin dil bilimciler, edebiyatçılar, gazeteciler ve siyasetçiler başta olmak üzere herkesin görevi olduğunu vurgulayarak *Yabancı Kelimelere Karşılıklar* adlı eseri ilgili basın yayın organları, siyasi kuruluşlar, öğretmenler, edebiyatçılar ve başka ilgili kuruluşlara dağıttılar. Türkiye'de Türkçenin yabancı kelimelerin istilasından korunması için yasal düzenlemelere gidilmesinde bu eserin duyuru niteliği vardı.⁹ Türk Dil Kurumu o zamandan beri yabancı kelimelere karşı sistematik mücadele

⁹ Örneğin Polonya'da 2000 yılında Yabancı Dillerin Kamu Kullanması Yasası çıkmıştır. Bu yasaya göre birkaç istisna dışında bütün ilanların, ürünlerin tarifi resmî ve kültür bildirmelerin lehçede olması gerekmektedir. Buna benzer yasa Fransa'da 1975 yılında kabul edilmiştir.

yürütüyor ve her hafta 155 bilim adamı 10 yabancı kökenli kelimeye karşılık üretiyor. Şükrü Halûk Akalın bir söyleşisinde¹⁰ konuyla ilgili olarak Kurumun asıl üzerinde durduğu yabancı sözcüklerin “*direkt, trend, konsept*” gibi özenti alıntılar (Karaağaç 2002: 97, 98) olduğunu söylemektedir.

Bu kapsamda bir anket taslağı hazırlanarak pilot çalışma yapılmıştır. Anket çalışmaları Ankara ve Mersin’de sürdürüldü. Ankete 18-70 yaş arası 50 kişi katılmıştır. Ankete gazetelerden alınmış 36 yabancı kelime konmuştur (*absürd, agresif, blokaj, brifing, damping, deklarasyon, departman, dezavantaj, efekt, efor, endeksleme, fenomen, global, kaos, komplikasyon, konsept, liderlik, linç, logo, opsiyon, panel, polemik, promosyon, prömiyer, revizyon, rutin, segment, sezon, spekulasyon, stabilizasyon, star, şov, tim, trend, ütopya, vizyon*). Bunlarla ilgili anket soruları aşağıdadır:

1. Bu yabancı kelimeleri günlük hayatta kullanıyor musunuz? 2. Bu kelimeler size yabancı geliyor mu? 3. Bu kelimelerin karşılıklarını bilip kullanıyor musunuz? 4. Bu gibi kelimeler sizi rahatsız ediyor mu? 5. Gazetelerde kullanılan yabancı kelimeler için düşünceniz nedir? 6. Bu konuda herhangi bir yorumunuz var mı?

Bu konuda yapılan anket çalışmaları sırasında karşılaşılan ilginç tepkiler dikkat çekti. Anketle ilgili yapılan çalışmalarda yöneltilen sorulara alınan cevaplara göre elde edilen sonuçlar hakkında şu ayrıntılara yer veriliyor: Gazetelerde kullanılan yabancı kelimeler için düşünceleriyle ilgili soru üzerine katılımcılar sıkça kullandıkları yabancı kelimelerin mevcut olan Türkçe karşılıklarla değiştirilmesi, sadece Türkçe karşılıkların olmadığı durumlarda kullanılmaları veya hiç kullanılmamaları gerektiğini vb.lerini söyleyerek aşağı yukarı katılımcıların yüzde 90’ı olumsuz bir tavır sergilemiştir. Katılımcıların düşüncelerinden bazıları şöyle: *Yersiz buluyorum. Üzüliyorum. Bir Fransız gazetesinde Türkçe kelime çıkması gibi. Hoşlanmıyorum. Kendi dilimde olmasını tercih ederim.* Diğer yandan katılımcıların sadece yüzde 10’u gazetelerde yabancı kelimelerin kullanmasına karşı çıkmadı. Ama çelişkili bir şekilde katılımcıların sadece yüzde 20’si günlük yaşamda kullanmadıklarını iddia etmektedirler. Kullananların cevaplarında yabancı kelimeleri sadece bazen, bu kelimelerin birkaçını, ancak iş yerinde, belirli durumlarda kullandıkları vs. bahaneler görüldü.

Katılımcılar arasında doktorlar, iktisatçılar, siyasetçiler, gazeteciler başta olmak üzere yabancı kelimeleri sıkça kullananlar vardı. Bu kişiler yabancı kelimelerin kullanılmasının, yalnızca iş çevresinde gerekli olduğunu düşünmüyorlar. Yabancı kelimeleri günlük dilde kullanıp onlara Türkçenin yabancı bir unsuru olarak bakmıyorlar. Bir taraftan, Türkçenin koruyucuları Türkçenin tarihî önemini vurgulayarak dilin korunmasıyla millî varlığın korunması arasında çok sıkı bir ilgi olduğunu sanmaktadırlar, diğer taraftan ise Avrupa yanlısı insanlar Türkçedeki yabancı kelimelerin iktisadi ve toplumsal gelişmelerden kaynaklandığını ve çağdaş

¹⁰ <http://www.tdk.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAAF6AA849816B2EFB380FA94475E3982>

toplumda kaçınılmaz bir durum olduğu konusunda aktif veya pasif tavır almaktadırlar.

Bu konuda yapılan anketler sırasında karşılaşılan öfke, aldırmaçlık, ilgisizlik, direnme gibi ilginç tepkiler dikkat çekti. Dildeki yabancı kelimelere karşı katılımcıların tutumları eğitim, meslek, yaş gibi faktörlere bağlıdır. Yapılan ankete göre entelektüel ve yetersiz eğitilmiş veya eğitimsiz çevreler, büyük şehirler ve daha küçük şehirlerarası dilin kullanılmasında, Dil Devriminin büyük ölçüde etkisinin yok olduğu (Lewis 2002:140-152) tekrar meydana çıkmaya başlıyor.

Hem eski hem yeni yabancı kelimelerin gazetelerde çok sık kullanılmasından dolayı onların kullanılması ile ilgili önemli sorular soruluyor. Belirli gazete sütunlarında yabancı kelimelerin kullanılmasıyla ilgili öncelik yok. Yabancı sözcüklerin etkisi en çok ilanlarda, siyasi ve iktisadi sütunlarda görülür. Bu yüzden, okuyucuları yanlış yönlendirmemek ve onların bu kelimeleri yerli yersiz kullanmamaları için gazetecilere ve redaktörlere yabancı kelimeleri ölçülü ve bilinçli bir şekilde kullanmak düşüyor.

Bir dilin sözlüğünün genişlemesi değişik çarpanlara bağlıdır. Bu faktörlerden biri dil bilimsel yönlendirme. Dil bilimsel yönlendirme; siyasi taahhütler, dil modası veya dil üzerine arttırılmış baskı yapılması gibi önceden planlanmış sonuçlara direnmeli ve bazı dil üslupları ve düzeylerine aldırmaçıp ideolojik başlangıç noktaları ve ön yargılarından temizlenerek, gelecekte dil kullanımı için yönerge ile tavsiyeler vererek dildeki değişimleri ve onun kullanmasını takip etmeli.

Kaynaklar

- Crystal, D. (1997), *English as a Global Language*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Djindjić, S. (1970), "Prilog proučavanju galicizama u turskom jeziku", *Anali Filološkog fakulteta*, sveska 10, Beograd, 33-59.
- Kabadayı, Osman (2006), "Ağ Ortamındaki Türkçeye Genel bir Bakış", *Türk Dili*, 652:298-314.
- Karaağaç Günay (2002), *Dil Tarih ve İnsan*, Ankara: Akçağ yayınları.
- Korkmaz, Zeynep (2003), "Türkiye Türkçesinde Yazı Diline Girmiş Günlük Yaşamla İlgili Alıntı Sözler ve Ekler", *Türk Dili*, 620: 118-127.
- Lewis, G. (2002), *The Turkish Language Reform: A Catastrophic Success*, Oxford: Oxford University Press.
- Sezgin, Fatih (2004), *Türkçede Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara: TDK Yayınları: 844.
- TDK (1995), *Yabancı Kelimelere Karşılıklar*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları: 631, Ankara.
- Türkçe Sözlük (2005), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Türk Dili Kurumu, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara.

www.zaman.com.tr

www.hurriyet.com.tr

<http://www.tdk.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EFB380FA94475E3982>

Örnek metinlerin alındığı ağ sayfalarının adresleri:

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=686580&keyfield=6669727374206C616479>

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=51753&keyfield=6C696665207374796C65>

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=61386&keyfield=6C696768742065726B656B>

<http://arsiv.zaman.com.tr/2003/01/17/televizyon/h6.htm>